

**Pamięci prof. dr hab.
Franciszka Ksawerego Skupieńskiego
(w dwudziestolecie śmierci)**

Памяти проф. докт. габ. Франтишка Скупеньского (в двадцатилетие смерти)

Commemoration of Prof. Dr. hab. Franciszek Skupieński (in twentieth anniversary of death)

W 1982 r. minęła 20 rocznica śmierci prof. dr hab. F.K. Skupieńskiego, wybitnego botanika, którego działalność w poważnym stopniu przyczyniła się w Polsce do rozwoju badań w dziedzinie patologii i konserwacji drewna oraz rozwiązań praktycznych w tym zakresie.

F.K. Skupiński urodził się 21 XI 1888 r. w Tumie pod Łęczycą. W r. 1911 wyjeżdża do Francji, gdzie studiuje na Wydziale Filozoficznym Instytutu Katolickiego, a od r. 1912 na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Paryskiego (Sorbonie). W r. 1915 uzyskuje stopień licencjata nauk przyrodniczych i rozpoczyna pracę doktorską w Zakładzie Botaniki tegoż Uniwersytetu. Na podstawie rozprawy pt. „Recherches sur le cycle évolutif de certains *Myxomycetes*” (Badania cykli rozwojowych niektórych *Myxomycetes*) 21 czerwca 1920 r. uzyskuje stopień doktora nauk przyrodniczych. Po powrocie do kraju pracuje w Katedrze Botaniki Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w r. 1929 habilituje się przedstawiając rozprawę pt. „Badania biocyto logiczne nad *Didymium dofforme*”.

Od r. 1922 jest także kierownikiem Zakładu Botaniki Politechniki Warszawskiej, wykładając botanikę i mikrobiologię.

W r. 1937 został powołany na stanowisko profesora botaniki Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, gdzie wykładał do wybuchu wojny. W czasie okupacji przebywał w Warszawie, wykładając na tajnych kompletach uniwersyteckich. Po wyzwoleniu wyjechał do Łodzi, gdzie kierował zorganizowaną przez siebie Katedrą Anatomii i Cytologii Uniwersytetu Łódzkiego. Był również pierwszym rektorem Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Łodzi, przeniesionej później do Olsztyna. Był członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, członkiem PTB i wieloletnim redaktorem naczelnym „Acta Societatis Botanicorum Poloniae”; został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski i Medalem 10-lecia Polski Ludowej. Zmarł 26 VI 1962 r. po dłuższej chorobie.

Jako uczony prof. Skupiński zajmował się studiami nad śluzowcami — *Myxomycetes*, w zakresie których osiągnął szeroki rozgłos, oraz problematyką ochrony drewna. Zrujnowany przez I wojnę światową kraj wykazywał masowe porażenie budynków przez tzw. „grzyby domowe”. Prof. Skupiński w czasie pracy w Politechnice Warszawskiej podejmuje badania w zakresie patologii i konserwacji drewna. Opracowuje kilka środków ochrony drewna opartych na fluorokrzemianie cynku, dwunifrofenolu, olejach węglowych i innych składnikach, stanowiących w owych czasach wyraz dużej nowoczesności, prowadzi ocenę ich jakości i skuteczności wg kształtujących się dopiero metod toksykometrycznych.

Z inicjatywy prof. Skupińskiego powstaje w r. 1932 firma „Fungus”, produkująca środki ochrony drewna oraz prowadząca szerokie bezpłatne poradnictwo w sprawach ochrony drewna. Firma posiadała laboratorium mikologiczno-chemiczne prowadzące diagnostykę grzybów niszczących drewno, prace atestacyjne środków ochrony drewna a nawet prace naukowe. Rozpoczęto wydawanie własnego czasopisma o charakterze naukowym, którego pierwszy i jedyny numer wyszedł przed samą wojną.

Podsumowaniem działalności prof. Skupińskiego w zakresie ochrony drewna był pierwszy w dziejach Polski specjalistyczny kurs ochrony drewna zorganizowany i przeprowadzony wg Jego programów przez ówczesne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Wykłady prowadzone przez wybitnych specjalistów zostały potem wydane w postaci książki.

Po wojnie prof. Skupiński podjął badania w temacie ochrony drewna tylko w ograniczonym zakresie. Szczególnie interesująca była opubli-

kowana praca nad antagonistycznym działaniem *Penicillium* sp. na grzyby niszczące drewno, jedno z pierwszych w świecie opracowań podstaw biologicznych metod walki. W kręgu działania prof. Skupieńskiego powstało wiele interesujących prac Jego uczniów i współpracowników jak prof. Wątek-Czarneckiej i ks. prof. Szulety.

Działalność prof. Skupieńskiego stworzyła w okresie przedwojennym podstawy do działań naukowo-technicznych w zakresie ochrony drewna, szczególnie budowlanego, przed biodegradacją. Był więc prof. Skupieński prekursorem polskiej myśli naukowej w zakresie patologii i ochrony drewna. I z tych względów zasługuje na przypomnienie i uczczenie przez leśników i drzewiarzy.

Jerzy Ważny

Ważniejsze publikacje prof. dr. F.K. Skupieńskiego w zakresie ochrony drewna

1. Album ważniejszych grzybów spotykanych na podkładach kolejowych. Warszawa: Wyd. Min. Komunikacji 1934.
2. Grzyby rozkładające budulec. Zdrowie Publiczne 1935 nr 1.
3. Grzyby domowe i inne szkodniki budulca oraz metody i środki walki. Warszawa: Pol. Tow. Higieniczne 1937 (redakcja).
4. Czynniki mikrobiologiczne niszczące drewno użytkowe. Jw.
5. Wpływ różnych frakcji oleju kreozotowego na rozwój ważniejszych grzybów rozkładających drewno. Biuletyn naukowy Laboratorium Mikologiczno-Chemicznego Fungus 1939 nr 1.
6. Action antagoniste de *Penicillium* sp. sur le développement de certains champignons destructeurs du bois. Bulletin de la Soc. des Sciences et des Lettres de Łódź. Classe III. 1953 4/14.